

CANCELARIA DE STAT A REPUBLICII MOLDOVA
CENTRUL DE ARMONIZARE A LEGISLAȚIEI

Nr. 31/02-126-2897

Chișinău

„17” martie 2023

Ministerul Justiției
secretariat@justice.gov.md

Copie: **Cancelaria de Stat**
cancelaria@gov.md

Ref: scrisoarea nr. 18-69-2269 din 2 martie 2023/număr unic 163/MJ/2023

Prin prezenta, Centrul de armonizare a legislației prezintă Declarația de compatibilitate, elaborată în baza examinării proiectului de Lege privind avertizorii de integritate, prevăzut de Acțiunea 3.7 din Capitolul 3 „Justiție și Anticorupție” din Planul de acțiuni al Guvernului pentru anul 2023, aprobat prin HG nr. 90/2023, de Obiectivul 1.2, acțiunea 3) din Memorandumul cu privire la politici economice și financiare, încheiat cu FMI, precum și de Acțiunea 3.1.4 din Planul de acțiuni pentru implementarea măsurilor propuse de către Comisia Europeană în Avizul său privind cererea de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană, aprobat de către Comisia Națională pentru Integrare Europeană pe data de 4 august 2022.

Anexă: 5 file

/Semnat electronic/

Șef Centru

Natalia SUCEVEANU

Digitally signed by Suceveanu Natalia
Date: 2023.03.17 16:55:52 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

DECLARAȚIE DE COMPATIBILITATE

În baza expertizei proiectului de **Lege privind avertizorii de integritate**, Acțiunea 3.7 din Capitolul 3 „Justiție și Anticorupție” din Planul de acțiuni al Guvernului pentru anul 2023, aprobat prin HG nr. 90/2023, de Acțiunea 3.1.4 din Planul de acțiuni pentru implementarea măsurilor propuse de către Comisia Europeană în Avizul său privind cererea de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană, aprobat de către Comisia Națională pentru Integrare Europeană pe data de 4 august 2022. precum și de Obiectivul 1.2, acțiunea 3) din Memorandumul cu privire la politici economice și financiare, încheiat cu FMI.

Prezenta Declarație de compatibilitate a fost întocmită de Centrul de armonizare a legislației în baza Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, a HG nr. 657/2009 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea, structurii și efectivului-limită ale Cancelariei de Stat și a HG nr. 1171/2018 cu privire la aprobarea Regulamentului privind armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația Uniunii Europene.

Proiectul de Lege privind avertizorii de integritate **transpune parțial Directiva (UE) 2019/1937 (art. 2, 4, 5, 7, 9 - 13, 16 - 24)** a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2019 privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii (număr CELEX: 32019L1937), publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 305/17 din 26 noiembrie 2019, așa cum a fost modificată ultima dată prin Regulamentul (UE) 2020/1503 al Parlamentului European și al Consiliului din 7 octombrie 2020 privind furnizorii europeni de servicii de finanțare participativă pentru afaceri și de modificare a Regulamentului (UE) 2017/1129 și a Directivei (UE) 2019/1937.

I. Obiectul proiectului

Proiectul național își propune actualizarea cadrului juridic național aferent avertizorilor de integritate, în scopul îmbunătățirii și eficientizării modalităților de dezvoltare de încălcări ale legii, precum și descurajării încălcărilor legale. Proiectul de Lege va substitui și abroga Legea nr. 122/2018 privind avertizorii de integritate, act ce nu a constituit anterior obiect al armonizării legislative.

Astfel, proiectul național examinat își propune transpunerea primară a dispozițiilor Directivei (UE) 2019/1937 a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2019 privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii în cadrul juridic național, dar reprezintă o continuitate a armonizării legislației naționale în domeniul prevenirii și combaterii practicilor ilegale.

II. Evaluarea din perspectiva compatibilității cu Dreptul UE

Din punct de vedere al dreptului UE, prin prisma obiectului de reglementare, prezentul demers normativ se circumscrie reglementărilor statuate la nivelul UE, subsumate *Spațiului de*

libertate, securitate și justiție, pe segmentul legislativ al *prevenirii și combaterii practicilor ilegale*.

Astfel, din perspectiva proiectului examinat, la nivelul legislației europene, prezintă relevanță directă dispozițiile **Directivei (UE) 2019/1937** a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2019 privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii. În context, Directiva 2019/1937 stabilește norme și proceduri pentru protejarea persoanelor care raportează informații pe care le-au dobândit în context profesional cu privire la încălcări ale legislației UE în domenii-cheie ale politicilor. Categoria încălcărilor include atât acte sau omisiuni ilegale, cât și practici abuzive.

Menționăm că, transpunerea și implementarea dispozițiilor Directivei 2019/1937 este importantă în contextul realizării obligațiilor Republicii Moldova ce rezultă din Titlul III „Libertate, securitate și justiție” al Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, precum și a măsurilor stabilite în Planul de acțiuni pentru implementarea măsurilor propuse de către Comisia Europeană în Avizul său, aprobat de către Comisia Națională pentru Integrare Europeană pe data de 4 august 2022 (acțiunea 2.1.4).

a) Analiza comparativă a transunerii dispozițiilor Directiva 2019/1937

Prin art. 1 (1) și art. 3 - noțiunea de „încălări ale legii” din proiectul național se constată o transpunere a prevederilor actului UE privind domeniul de aplicare prevăzute în art. 2 (1) (a) din Directiva 2019/1937. Astfel, art. 1 oferă o formulare generală fără a include lista încălcărilor care intră în sfera de aplicare astfel cum sunt enumerate în **art. 2 (1) (a)** din Directiva 2019/1937, iar noțiunea de „încălări ale legii” prevăzută în art. 3 al proiectului național identifică nemijlocit aceste încălcări.

La fel, menționăm că actul UE în art. 2 (2) menționează dreptul statelor de a extinde protecția în temeiul dreptului intern în ceea ce privește domeniile sau actele care nu sunt prevăzute în art. 2 (1) al actului UE. În context, menționăm stabilirea derogării naționale aplicate angajaților care au calitatea de agenți publici, prevăzută la art. 4 (3) al proiectului național.

Art. 3 - noțiunile de „angajat”, „persoană vizată în dezvăluire” și art. 4 „Subiecții legii”, coroborate cu art. 20, 21 și art. 28 din proiectul național asigură transpunerea prevederilor privind subiecții raportării și măsurile de protecție ale acestora, în conformitate cu dispozițiile **art. 4** din Directiva 2019/1937.

Prin art. 3, proiectul național transpune un șir de definiții din **art. 5** al actului UE, după cum urmează: „încălări ale legii”, „informații referitoare la încălcări”, „avertizare de integritate (raportare)”, „dezvăluire internă de încălcări ale legii”, „dezvăluiri externe de încălcări ale legii”, „dezvăluire publică de încălcări ale legii”, „facilitator”, „context profesional”, „persoană vizată în dezvăluire”, „răzbunare”, „acțiuni subsecvente” „informare”, autoritate competentă”, „persoană sau subdiviziune desemnată”.

Prin art. 6 (2) și (3) ale proiectului național a fost transpusă norma opțională privind examinarea raportărilor anonime și condițiile privind protecția acestora la îndeplinirea condițiilor legale din art. 6 (2) și (3) ale actului UE.

Art. 5 din proiectul național coroborat cu prevederile art. 11 asigură transpunerea cerințelor privind raportarea prin canalele interne prevăzute în **art. 7** din Directiva 2019/1937.

Prin art. 12 (4) al actului național a fost asigurată transpunerea termenului de confirmare a primirii raportării de către persoana, subdiviziunea desemnată, prevăzut în art. 9 (1) (b) al actului UE. Menționăm că, termenul prevăzut de norma europeană este de 7 zile, iar autorul național a optat pentru 3 zile calendaristice, cu prezentarea argumentelor corespunzătoare în TC.

Art. 12 (1) – (3) din proiectul național transpune prevederile privind desemnarea persoanei sau subdiviziunii responsabile de raportarea internă în acord cu prevederile de la art. 9 din Directiva 2019/1937.

Art. 5 (2) al proiectului național transpune cerințele față de modalitățile de raportare (în scris, verbal sau ambele, prin telefon sau alte sisteme de mesagerie vocală) în acord cu prevederile art. 9 (2) din Directiva 2019/1937.

Art. 14 coroborat cu art. 5, art. 15 și 16 ale proiectului național transpun prevederile privind raportarea și obligația instituirii canalelor externe de raportare și autoritățile responsabile de examinarea dezvăluirilor externe și publice în concordanță cu prevederile art. 10, 11 și 12 (4) din Directiva 2019/1937.

Prin art. 17 al proiectului național a fost asigurată transpunerea prevederilor privind publicarea și accesul la informațiile referitoare la primirea raportărilor și la acțiunile subsecvente ale acestora în acord cu prevederile art. 13 din Directiva 2019/1937.

Art. 9 al proiectului național transpune prevederile privind obligația păstrării confidențialității în condițiile prevăzute de art. 16 din Directiva 2019/1937.

Art. 10 al proiectului național prevede cerințele privind prelucrarea datelor cu caracter personal în corespundere cu art. 17 din Directiva 2019/1937.

Art. 7 și art. 8 din proiectul național conține prevederi conforme privind evidența raportărilor astfel cum sunt prevăzute în art. 18 din Directiva 2019/1937.

Art. 21 prevede interdicția răzbunărilor ca măsură de protecție în acord cu prevederile art. 19 din Directiva 2019/1937.

Art. 22, 23 și art. 24 din proiect prevăd autoritățile ce asigură protecția avertizorilor de integritate. Totodată, autorul menționează asistența juridică de care pot beneficia subiecții menționați în cadrul Legii nr. 198/2007 și Legii nr. 105/2008, prevederi ce asigură transpunerea cerințelor privind măsurile de sprijin prevăzute la art. 20 din Directiva 2019/1937.

Art. 26 și art. 27 din proiect prevăd condițiile de exonerare de la răspundere a avertizorului de integritate, precum și contestarea măsurilor represive în condițiile stabilite la art. 21 din Directiva 2019/1937.

Art. 28 din proiectul național stabilește măsurile pentru protecția persoanelor vizate în acord cu prevederile art. 22 din Directiva 2019/1937.

Art. 29 din proiectul național prevede răspunderea pentru încălcarea prevederilor legii conform prevederilor art. 23 din Directiva 2019/1937.

Art. 30 din proiectul național stabilește interzicerea renunțării la drepturi și măsuri reparatorii în conformitate cu dispozițiile art. 24 din Directiva 2019/1937.

b) Observații de compatibilitate cu Directiva 2019/1937

Art. 3 din Directiva 2019/1937 este transpus parțial prin prevederile art. 1 (2) al proiectului național. Astfel, proiectul național nu a asigurat transpunerea excepțiilor de aplicare a legii în cazul responsabilității statului de a asigura securitatea națională sau de a proteja interesele esențiale în materie de securitate, cu specificările care rezultă din art. 3 (2) al Directivei 2019/1937, precum și a prevederilor referitoare la exercitarea dreptului lucrătorilor de a consulta sindicatele și reprezentanții lor, precum și autonomia parteneriatului social din art. 3 (4) al Directivei 2019/1937, iar Tabelul de concordanță nu conține mențiunile/argumentele corespunzătoare la acest subiect.

Atenționăm privitor la definirea corespunzătoare a noțiunii de „avertizor de integritate” din art. 3 al proiectului, care nu conține specificația a divulgării **publice** a informației, astfel cum este prevăzut de actul UE la art. 5, pct. 7 „persoană care efectuează raportarea”, chiar dacă autorul, în Tabelul de concordanță menționează transpunerea integrală a normei UE prin acest corespondent național. În context, proiectul național conține prevederi distincte și separate privind condițiile pentru protecția avertizorilor de integritate de persoanele care fac o dezvăluire publică a încălcării legii în art. 19 și privind condițiile pentru protecția avertizorilor de integritate din art. 20 al actului național, ceea ce creează o confuzie privind aplicabilitatea normei, or, actul UE prin **art. 6** stabilește condițiile generale pentru toate persoanele care efectuează raportări.

Art. 12 și art. 31 (3) din proiect asigură transpunerea parțială a prevederilor actului UE privind instituirea și utilizarea canalelor interne de raportare prevăzute la **art. 8** al Directivei 2019/1937. În context, menționăm că, actul UE încurajează raportarea prin canale interne, înainte de raportarea prin canale externe. Totuși, actul UE prevede posibilitatea exceptării de la obligația instituirii acestor canale pentru entitățile cu mai puțin de 50 de lucrători, excepție preluată de proiectul național. Totodată, menționăm că actul UE prevede posibilitatea partajării resurselor de către entitățile juridice din sectorul privat care au între 50 și 249 de lucrători, în ceea ce privește primirea raportărilor, fără a aduce atingere principiului confidențialității, precum și partajarea canalelor interne între structurile administrativ-teritoriale.

Nu sunt transpuse cerințele față de canalele pentru primirea raportărilor, care urmează să fie concepute, instituite și gestionate în condiții de siguranță, astfel încât să fie protejată confidențialitatea identității persoanei, astfel cum este prevăzut în art. 9 (1) (a) al Directivei 2019/1937, obligația fiind pusă pe seama persoanei sau subdiviziunii desemnate. Succesiv, nu au fost transpuse cerințele privind proiectarea canalelor externe de raportare, prevăzute în art. 12 (1) al Directivei 2019/1937.

Menționăm că, termenul privind rezultatele examinării propus de autor în art. 12 (6) este de cel mult 6 luni de la data confirmării primirii. Totodată, actul UE la art. 9 (1) (f) prevede un termen de cel mult 3 luni de confirmarea primirii, iar în cazul în care nu a fost transmisă o confirmare, 3 luni de la expirarea perioadei de 7 zile de la efectuarea raportării.

Art. 19 din proiectul național stabilește condițiile privind protecția persoanelor care fac o divulgare publică, în corespundere cu prevederile art. 15 din Directiva 2019/1937. Totuși atragem atenția la definiția propusă de autor „avertizor de integritate”, precum și la nepreluarea excepției în aceasta privind divulgarea informației care intră în sistemul de protecție al libertății de exprimare și de informare. La fel, se va reexamina modul de utilizare a noțiunii „măsuri represive”/„răzbunare” din proiectul național, ori actul UE utilizează doar noțiunea de „represalii”.

IV. Concluzii

Ca urmare a expertizei de compatibilitate realizate, constatăm că, proiectul național asigură transpunerea parțială a dispozițiilor Directivei (UE) 2019/1937, cu observațiile de compatibilitate expuse în Capitolul II al prezentei Declarații, instituind cadrul general juridic în materia protecției persoanelor care dezvăluie încălcări ale legii, care s-au produs sau sunt susceptibile să se producă, în cadrul entităților publice și private. Totodată, în procesul de definitivare a proiectului, va fi revizuit și ajustat în mod corespunzător Tabelul de concordanță, conform constatărilor de compatibilitate expuse mai sus.

Facem mențiunea că analiza Centrului de armonizare a legislației nu are în vedere elementele de oportunitate ale soluțiilor juridice incluse în proiectul de act normativ, ci se referă strict la conformitatea acestora cu Dreptul UE aplicabil și obligațiile juridice asumate în lumina Acordului de Asociere RM – UE.

Expert al Centrului de armonizare a legislației:

Rodica Marcinschi, consultant principal

Tel: 022-250-414/68872686

Email: rodica.marcinschi@gov.md

